ZAMENSPRAAK

TUSSCHEN

EEN REGENT

EN

EEN BURGER,

Over de zoo Heylzame en Vaderlyke PROPOSITIE *van zyn Doorluchtigſte Hoogheid, in dato den 25 Juny* 1748.

ZAMENSPRAAK

TUSSCHEN

EEN REGENT

EN

EEN BURGER.

REGENT.

GOeden avond Vriend, wat nieuws hebt gy my meede te deelen.

BURGER.

Myn affairen laten myn niet toe, my veel met nieuws op te houden, maar een yder is met my verblydt over de zoo Heylzame, en Vaderlyke Propoſitie van zyn Doorluchtige Hoogheid, in hoop dat wy nu voor altoos van Pagters die ons en onze Voorſaaten zoo geplaagt hebben, zullen verloſt zyn.

REGENT.

Ja daar mede zullen wy wel geholpen zyn, dat het gemeen nu van Laſten zal vry gaan, en niets betaalen, en dat braaven Luyden om die reeden eenmaal zoo veel als voorheen zullen genoodzaakt zyn op te brengen.

BURGER.

Ik ben verwondert Myn Heer dat een man van verſtandt, als UE: zulke reeden voert, zulks zoude UE: by myn wel haaſt verdagt maken, als ofte UE: eenig intreſt met de Pagters hadt gehadt.

REGENT.

Aan de Pagters leidt myn weinig gelegen, ik wen-

wenſche dat men zig van haar zal kunnen ontdoen , maar ik wil UE: wel zeggen dat ik een zeer zwaar hoofd hebbe, over al het geen ik zie gebeuren , en dat ik geen middel zie om zulke Conſiderable ſomme Gelds als de Pagten op gebragt hebben , op een andere wyze het zy door Hoofd-geld als anders te heffen.

B U R G E R.

Het ſchynt dan even , als of Myn Heer van gedachte was dat men de Pachten niet hadt behooren af te ſchaffen.

R E G E N T.

Ja alleen om reeden , dat na myn dunken, het een onmogelyke zaak zal zyn een ander middel uit te vinden daar men zulke Conſiderable ſomme gelds mede in s'Lands Caſſa zal kunnen brengen, zonder de braave Burgers gevoelig te drukken , daar zulks door de Pagten door een yder een , en op een gemakkelyke en ongevoelige wyze is opgebragt.

B U R G E R.

Ik beken met UE: Myn Heer dat het middel der Pagten een zeer goedt middel van Finantie is , en wel het beſte dat kan uitgevonden werden, maar was al het geld dat door de Pagten is geheft geworden, zedert zoo veel Jaaren zoo als het behoorde in s'Lands Caſſe gekomen , het Land was zonder ſchulden, den Burger met geen nieuwe Laſten beſwaart, die men tot de beenen heeft uitgemergelt, en alle deze oproeren tegens de Pagters waren nooit voorgevallen.

R E G E N T.

Wat verſtaat gy daar mede, zyt UE. dan van gedachte dat het Gelt dat door UE. en UE. mede Burgeren is betaalt niet in s'Lands Caſſe is ge-

komen , waar zoude het anders gebleven zyn, wat voor gedagte hebt gy dan van u Regenten.

B U R G E R.

Ik heb wel geen quade gedachte daar omtrent van myn Regenten Myn Heer, maar het gedrag van zommige heeft ons klaar genoeg gebleeken, en ik ſchroom niet , hoewel UE. mede een Regent zyt, UE. rondborſtig uit te zeggen, dat ik nevens alle myn braave mede Burgeren wel verzekert ben , dat indien de Regeering van ons Landt op de oude voedt was gebleven , en zyn Doorluchtige Hoogheid onze Erf-Stadthouder niet door de Voorſienigheid aan het Hoofd der zaken was geſtelt , de Republiek reeds aan zyn einde zoude gebragt zyn , hier van is een yder overtuigt , en veele braave Regenten ſchaame haar niet zulks zelfs te bekennen, en hebben wy tot hier toe onze Vryheid en Godsdienſt behouden, dat hebben wy nevens Godt aan onze zeer geliefde Stadthouder te danken.

R E G E N T.

Dat ben ik ook met UE: eens dat het zeer nootzakelyk was , dat zyn Hoogheid aan het Hooft der zaken wierd geſteld , maar antwoord myn op myn vraag.

B U R G E R.

Waar het geld gebleeven is, is my niet mogelyk na te gaan, maar dat 'er een groot misbruik van is gemaakt , daar van zyn wy Burgers alle ten vollen overtuigt , want men zoude ten minſten niet moeten kunnen rekenen , indien men niet konde na gaan dat 'er geen derde van het Gelt dat door de Inwoonders dezer Provincie is opgebragt in s'Lands Caſſe is gekomen , en dat is hier uit zeer gemakkelyk op te maken, als men re-

rekent in onze Provincie een millioen zielen, dat yder Menſch door malkander gerekent daags verteert, aan eet, en drink waren op zyn alderminſte zes ſtuyvers, dit zoo zynde moet men rekenen dat de Pagters van yder Menſch daags getrokken hebben 2 ſtuyvers dus over het geheel daags - - - - ƒ 100000
en in 't Jaar - - - - ƒ 36,500000
waar van alleen omtrent de negen à tien Millioen aan het Landt is gekomen, ik weet wel dat 'er veel geldt toebehoort om zoo veel Pagters in zeer korte tydt te verryken, en den groote Heer te zien ſpeelen, als ook om zoo veel duyzende Krayers t'onderhouden.

REGENT.

Gy rekent wat grof Vriend, weet gy wel 1) dat 'er geen Millioen Zielen in onze Provincie gevonden worden, 2) dat het gemeen het grootſte getal van d'Inwoonderen uit gemaakt 3) dat het om die reeden niet te denken is dat yder Menſch door malkander gerekent zes Stuyvers daags verteert, 4) dat zoo alle Inwoonders den een door den ander gerekent eens zes ſtuyvers daags verteerde, ik het met U nog niet eens ben, dat daar van 2 ſtuyvers aan Pagt gegaan is.

BURGER.

Ik weet wel Myn Heer 1) dat volgens d'uitreekening van d'Heer Kerſeboom maar 980000 Zielen in onze Provincie gevonden werden, en dus 20000 minder als ik eerſt geſtelt hebbe, 2) weet ik wel dat het gemeen het grootſte getal van d'Inwoonders zal uitmaken, maar dat UE. meent dat alle Inwoonders van ons Landt den een door den ander gerekent geen zes ſtuyvers verteeren, dat zyn wy niet eens, verteert een

Soldaat geen vier ſtuyvers daags, en nog is het niet mogelyk dat hy met zyn tractement van 28 ſtuyvers in onze Provincie heeft kunnen leven, zoo hy daar en boven niet meer door zyn arbeid verdient hadt, zoo dat het zeer gemakkelyk is te begrypen dat groot en klein door malkander gerekent yder perſoon meer als 6 ſtuyvers daags in onze Provincie hooft voor hooft verteert heeft, dog om UE. te gemoet te komen, zoo zal ik maar ſtellen dat de Pagters van 980000 Zielen daags hebbe geheft een ſtuyver dus over het geheel daags - - - - f 49000
maakt in 't Jaar. - - - f 17,885000
dus nog eenmaal zoo veel als al de Pagten dit laatſte Jaar in s'Lands Caſſe hebbe gebragt, dan zoo heeft Ziel voor Ziel door malkander gerekent maar aan den Pagter opgebragt f 18-5 - s'jaars, daar ik dikwils zelfs door Pagters hebbe hooren zeggen dat een Bedelaar f 25 Jaarlyks aan het Landt waardig is, heeft een Bedelaar f 25 opgebragt wat heeft een Edelman, een Capitaliſt niet opgebragt, waar uit men kan opmaken wat conſiderable ſomma 'er door de Pagters moeten geheft zyn, meent UE. dat ik nu nog te grof rekene zoo ſtelt dat dezelve van yder Menſch door malkander maar ontfangen hebben daags een halve ſtuyver het welk over de 980000 Zielen Jaarlyks bedraagt - - - 8,942500
dus nog veel meer als men zegt dat alle Pagte dit laaſte Jaar in Lands Caſſe hebben gebragt, wat dunkt UE. Myn Heer als UE. dit eens na gaat, zal het dan niet zeer gemakkelyk zyn om over onze Provincie een grooter ſomma, als door de Pagten is aan het Landt gekomen, uit te ſchryven, en wat zullen 's Lands inkomen niet vergroot

groot werden indien ingevolge de zoo Heylzaame Propoſitie van Zyne Doorlugtigſte Hoogheid de Poſteryen ten behoeven van het gemeene Land komen, en 'er mede iets werd uitgevonden op het vergeven ofte Verkoopen der Ampten, waar door zekerlyk ook zeer conſiderable ſomme Gelds in s'Lands Caſſe kunnen gebragt worden, en waar door den Burger met 'er tyd zal kunnen van Laſten verligt werden, maar zult UE. zeggen: het gemeen zal niets betalen; patientie antwoorde ik UE, die moeten dog van den Burger beſtaan, moeten wy voor haar betalen, zoo is het redelyk dat zy voor minder Loon arbeiden, en dan komt het weer op een uit, en daar door zullen onze Fabriquen, en Koophandel weder floreeren &c.

REGENT.

Ja ik ſie veel Plans, maar hoe dezelve zullen kunnen werden ter uitvoer gebragt, daar komt het op aan, het is alles in de wint geſchermt, wat men ſiet, maar wyl UE. zoo wel over die zaken weet te raiſonneeren, geeft me eens een middel aan de Hand, hoe men het Hooftgeld zal heffen.

BURGER.

Ik beken met UE Myn Heer dat 'er veel in de wind geſchermt werd, en zoo lang men de Hand niet ſerieus aan het werk ſlaat, zal alles in de wind blyven.

REGENT.

Hoe wilt gy dat men de Hand aan het werk ſlaat, geeft my eens een middel aan de Hand.

BURGER.

Dit is zeker Myn Heer, dat men geen Hooftgeld kan uitſchryven, nogte zelfs een goet Plan

maken, ofte men moet alvoorens eerſt een exacte Lyſt opmaken van de Ingeſetenen, dezer Provincie, en wete wie van dezelve taxabel zyn ofte niet.

REGENT.

Ja maar dat verreiſt veel koſten, moeiten, en tydt, en ondertuſſchen blyft het Landt zonder inkomen, en hoe dan nog gedaan om het Hooftgeldt in te zamelen.

BURGER.

Dit kan in weinig tydt, en zonder koſten geſchieden, men heeft maar t'ordonneeren dat in ydere Straat ofte Wyk door de Hoofd-luyden, de Familien, en Perſoonen werden opgeſchreeven, die ook het beſt zullen kunnen opgeeven wie van dezelve taxabel zyn ofte niet, en in wat Claſſis een yder dient geſtelt te worden, gaarne zullen braave Burgers deze Laſt voor het gemeene beſt, gratis op zig neemen, als mede omme het Hooft-geld wekelyks op te haalen, zoo wel als zy het laſtig ampt van Diaken, tot welzyn van den Armen vrywillig op zig neemen, zullen zy zich hier toe laten employeeren, dat verna zoo Laſtig niet en zal zyn, de tyd laat myn niet toe my daar omtrent meer uit te bryden, ik heb UE. myn gedagte over alles gezegt en heb d'eere UE: te groeten. Vaart wel.